بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2019/HC-A/627
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: މުޙައްމަދު ނަސީރު، ގ. ފެންފިނި، މާލެ
- އިސްތިއުނާފު ޢަރުޟުވި ފަރާތް: ޢަލީ ހާޝިމް، މ. ވެރާ، މާލެ
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: އެއްބަސްވުމާމެދު ހިލާފު އުފެދިގެން ހުށަހަޅާ މައްސަލަ

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން މަޒީދު
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް
ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު

ނިމުން ތާރީޚް: 10 ރަބީޢުލްއާޚިރު 1443 / 15 ނޮވެންބަރު 2021

ހައިކޯޓުގައި ޤަޟިއްޔާ ނަޒަރުސާނީ ހުކުމްކުރި ތާރީޚް:

15 ރަބީޢުލްއައްވަލް 1441

12 ނޮވެމްބަރު 2019

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- **ނަންބަރު:** 433/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާ
- **ނިންމި ކޯޓު:** ސިވިލް ކޯޓު
- **ބާވަތް:** އެއްބަސްވުމާމެދު ހިލާފު އުފެދިގެން ހުށަހަޅާ މައްސަލަ
- **ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް:** 15 ޖަނަވަރީ 2019
- **ނިމުނު ތާރީޚް:** 14 އޮގަސްޓް 2019

މަދަނީ- އެއްބަސްވުމާމެދު ހިލާފު އުފެދިގެން ހުށަހަޅާ މައްސަލަ- އެއްބަސްވުމުގެ މާއްދާއެއް އެއްބަސްވުމުގައިވާ

ގޮތަށް ތަންފީޛުކޮށްދިނުން

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން މަޒީދުގެ ރައުޔު،

މައްސަލައިގެ ތަޢާރުފު

1. މިއީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 433/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް މާލެ، ގ. ފެންފިޔާ، މުޙައްމަދު ނަސީރު (ދރއ ކާޑު ނަންބަރު: A058245)ގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން ބެލި ޤަޟިއްޔާއެވެ. މި ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުވާ ފަރާތަކީ މާލެ، މ. ވޭރާ، އަލީ ހާޝިމް (ދރއ ކާޑު ނަންބަރު: A041278) އެވެ.

މައްސަލައިގައި ކަން ހިނގާފައިވާ ގޮތް

2. މ. ވޭރާ އަލީ ހާޝިމްގެ 40% (ސާޅީސް އިންސައްތަ) ހިއްސާ އޮންނަ ވަން ޖީ ޕްރޮޕަރޓީސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ވިއްކާލި އިތުބާރުން ފުރާވާރުކުރުމަށް އެކަށީގެންވާ ދަރުން ހިއްސާ މުޢާމަލާތް ގެސްޓް ހައުސްއަށް ފަންޑުކުރުމަށް ގ. ފެންފިޔާ މުޙައްމަދު ނަސީރުއަށް އަލީ ހާޝިމް ހުށަހަޅުއްވާ ޑިސެމްބަރު 25 ވައި 2017 ގައި ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި އެއްބަސްވުމެއް ވެފައިވެއެވެ.

3. މި އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން މުޙައްމަދު ނަސީރު، އަލީ ހާޝިމްއަށް އިންވެސްޓްމަންޓްގެ ގޮތުގައި -/500,000ރ. (ފަސްލައްކަ ރުފިޔާ) ދެއްކުމަކަށް،[1] އިންވެސްޓްމަންޓްގެ ފައިސާ އަނބުރާ މުޙައްމަދު ނަސީރު އަށް ދައްކާނުގެ ގޮތުން އެ ފައިސާ ޖުލައި 2017 އިން ފެށިގެން ކޮންމެ މީލާދީ މަހެއްގެ 10 ވަނަ ދުވަހުގެ ކުރިން $2,500.00 (ދެހާސް ފަސްސަތޭކަ ޔޫ.އެސް.ޑޮލަރު) ގެ މަދުން އަލީ ހާޝިމްގެ ފަރާތުން މުޙައްމަދު ނަސީރަށް ދައްކާގޮތަށް އެއްބަސްވެފައިވެއެވެ.[2]

1. "އިންވެސްޓްމަންޓް އެގްރީމަންޓް"ގެ 2.1 ގައި.
2. "އިންވެސްޓްމަންޓް އެގްރީމަންޓް"ގެ 2.2 އަދި 3.1

4. މުޙައްމަދު ނަޝީދު ކުރަ އިންވެސްޓްމެންޓުގެ ބަދަލުގައި ޢަލީ ހާޝިމްގެ 40% (ސާޅީސް އިންސައްތަ) ހިއްސާ އޮންނަ ވަން ގޭ ޓްރެވަލްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް ކުންފުނީގެ ޑިރެކްޓަރުން ސްޓޮކްބޯޑްމަންޓްގައި ހިސާބުކުރުމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގުޅުމެއްގެ ކައިރިއަށް ޢަލީ ހާޝިމްއަށް ލިބޭނެ ކަމަށް އެގްރީމެންޓްކޮށްފައިވާ ޑިރެކްޓަރުންގެ ދެބައިމީހުންގެ އެއްބަސްވުމާ ވަކިން ނުވަތަ އެ ބަދަލު $2,000.00 (ދެހާސް ޔޫއެސް ޑޮލަރު) އަދާކުރުމަށް ދަރަންޏަކަށް، $2,000.00 (ދެހާސް ޔޫއެސް ޑޮލަރު) ޖުމްލަ 5 (ފަހެއް) އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތަކަށް ޢަލީ ހާޝިމްގެ ފަރާތުން މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ދިނުމަށް އެއްބަސްވެފައި ވެއެވެ.[3] މި ފައިސާ ދައްކަންޖެހުނީ އިންވެސްޓްމެންޓް ފައިސާ އަދާކޮށް ނިމުމުން 5 (ފަހެއް) އަހަރުދުވަހުގެ މުއްދަތަކަށެވެ. ނަމަވެސް ވަނީ ޕްރޮޕަރޓީސްގައި ނުވަތަ "ޕްރޮމިސް ހިސާބުކުރުން" ގައި ޢަލީ ހާޝިމްގެ ހިއްސާ އޮތް އެމެރިކާ ކުންފުނީގެ ދެބައިމީހުންނާ ދިމާކުރާ ފައިދާ މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ދިނުމަށް އެއްބަސްވެފައި ވެއެވެ.[4] އަދި މި ފައިސާ އެއްބަސްވުމާ އެއްގޮތަށް ދައްކަމުން ޢަލީ ހާޝިމް ފަހުދުވަސްތަކުން ޖެހިލުންވެފައިވާކަން އެނގެން އޮވެއެވެ.[5]

5. އެއްބަސްވުމާ އެއްގޮތަށް އިންވެސްޓްމެންޓް ފައިސާ އާއި، އިންވެސްޓްމެންޓް ފައިދާ ދައްކަމުން ނުދައްކާތީ މިއެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ލިބެންޖެހޭ ފައިސާ އެދުމަށް ހުށަހަޅާ ދަޢުވާ އުފުލުމުގެ ހައްގު އިންވެސްޓްކުރި ފަރާތް ކަމުގައިވާ މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ލިބިގެންވާކަން އެނގެން އޮވެއެވެ.[6]

ސިވިލް ކޯޓުގައި ކުރެވުނު ދަޢުވާ

6. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 433/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާގައި މުޙައްމަދު ނަޝީދު ކުރި ދަޢުވާއަކީ ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން މުޙައްމަދު ނަޝީދު، ޢަލީ ހާޝިމްއަށް އިންވެސްޓްމެންޓްގެ

[3]. "އިންވެސްޓްމެންޓް އެގްރީމެންޓް"ގެ 2.2 ގައި.
[4]. "އިންވެސްޓްމެންޓް އެގްރީމެންޓް"ގެ 2.2 އަދި 4.1، 4.3 އަދި 4.4 ގައި.
[5]. "އިންވެސްޓްމެންޓް އެގްރީމެންޓް"ގެ 4.5 ގައި.
[6]. "އިންވެސްޓްމެންޓް އެގްރީމެންޓް"ގެ 6.1 ގައި.

ގޮތުގައި ދިވެހިރާ ޖުމްލަ -/500,000ރ. (ފަސްލައްކަ ރުފިޔާ) އާއި، އެއްބަސްވުމާއި އެއްގޮތަށް ޢަލީ ހާޝިމް ދައްކަންޖެހޭ އިންވެސްޓްމަންޓުގެ ފައިދާ ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމާ އެއްގޮތަށް ދައްކަމުން ނުދާ ކަމަށް ބުނެ އެ ފައިސާ ހޯދުމަށް އެދި ޢަލީ ހާޝިމްގެ މައްޗަށް ކުރި ދަޢުވާއެވެ.

ސިވިލް ކޯޓުގެ ޙުކުމް

7. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 433/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމުގައިވަނީ އަންނަނިވި ފަދައިންނެވެ.

"ދެންފަހު، އިސްލާމް ޝަރީޢަތުގެ ނުކުތާތަކާއި ޤަރާރުކުރެވިފައިވާ ބައްލަވާލެއްވުމާއި ދިރާސާކުރުމުގެ މައްސަލަ ރިޢާޔަތްކޮށް ބަލާއިރު، މ.ފެހާ ޢަލީ ހާޝިމްގެ 40% (ސާޅީސް އިންސައްތަ) ހިއްސާ އޮންނަ ވަން ގެ ޕާޓްނަރޝިޕް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ޝެއާހޯލްޑަރ އިދާރާ ޤަރާރުކުރުމަށް އެކައުންޓްސްގެ ދަފްތަރު ހިންގާ މުދަލުން ގެސްޓް ހައުސް އަދި ފަތުރު ކުރުމަށް ގ.ފުނަދޫ މުދައްރިސް ނަސީރުއަށް މ.ފެހާ ޢަލީ ހާޝިމް ހުށަހަޅާފައި ދޭން ޖެހޭ ޖުމުލަ 25 މެއި 2017 ގައި "އިންވެސްޓްމަންޓް އެގްރީމަންޓް" ނަމުގައި އެއްބަސްވުމެއްގައި ސޮއިކޮށްފައިވާކަމާއި، ބާރަށްދުވަހަ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން އިންވެސްޓްމަންޓް ފައިސާގެ ގޮތުގައި ޖުމްލަ -/500,000ރ. (ފަސްލައްކަ ރުފިޔާ) މުދައްރިސް ނަސީރުގެ ފަރާތުން ޢަލީ ހާޝިމްއަށް ދިނުމަށްފަހުކަމާއި، މި އިންވެސްޓްމަންޓް ފައިސާ ދައްކާ ހާރިސްޓޯރޭޖްގެ ކަމަށް މިފަދަ ކޮންމެ US$2,500.00 (ދެހާސް ފަސްސަތޭކަ އެމެރިކާ ޑޮލަރު) ޢަލީ ހާޝިމްގެ ފަރާތުން މުދައްރިސް ނަސީރަށް ދައްކަންޖެހޭކަމާއި މިގޮތުން ފުރަތަމަ ޕޭމަންޓް ދައްކަންޖެހޭ ތާރީޚަކީ 10 ޖުލައި 2017 ގެ ނިޔަލަށް ކަމަށާއި، އަދި މިއެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން މުދައްރިސް ނަސީރު -/500,000ރ. (ފަސްލައްކަ ރުފިޔާ)ގެ ފުލްސްޓޮޕްއާއި އިންވެސްޓްކުރުމުން ބަދަލުގައި އިންވެސްޓްމަންޓް ފައިސާގެ އިތުރުން މިފަދަ 5 (ފަހެއް) އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް އިންވެސްޓްމަންޓްގެ ފައިދާގެ ގޮތުގައި، ދައްވާލިބޭ ޢަލީ ހާޝިމްގެ ހިއްސާ އޮންނަ ވަން ގެ ކޮމްޕެނީ ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ރެވެނިއުއިން ފައިދާގެ ގޮތުގައި ޢަލީ ހާޝިމްއަށް ލިބޭ ޢައްސަލައިގެ 50% (ފަންސާސް އިންސައްތަ) ޢަލީ ހާޝިމްގެ ފަރާތުން މުދައްރިސް ނަސީރަށް ދިނުމަށާއި، އަދި އެގްރީމަންޓް

US$2,000.00 (ދެހާސް އެމެރިކާ ޑޮލަރު) އަށް ވުރެން ދަށް ނަމަ އިންވެސްޓްމަންޓް ފައިދާގެ ގޮތުގައި US$2,000.00 (ދެހާސް އެމެރިކާ ޑޮލަރު) ހަމަކޮށް ކޮންމެ މީލާދީ މަހެއްގެ 10 ވަނަ ދުވަހުގެ ނިޔަލަށް މުހައްމަދު ނަސީރުއަށް ދިނުމަށް އެއްބަސްވެފައިވާކަމާއި، ބަޔާންވެދިޔަ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ޢަލީ ހުސައިނުގެ ފަރާތުން އިންވެސްޓްމަންޓް "ފައިދާ" ގެ ގޮތުގައި މިހާތަނަށް US$8,000.00 (އަށްހާސް އެމެރިކާ ޑޮލަރު) ދީފައިވާކަމާއި، އިންވެސްޓްމަންޓް ފައިސާ އަދާކުރުމުގެ ގޮތުން މުއްދަތު އެހެން އަދަދެއްގެ ފައިސާއެއް ޢަލީ ހުސައިނުގެ ފަރާތުން މުހައްމަދު ނަސީރަށް ދައްކާފައިވާކަން ޝަރީޢަތަށް ޤަބޫލުވާ ވަރަށް ކާފީ ހެކި ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިނުވާކަމާއި، އެހެންކަމުން މިއެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން އިންވެސްޓްމަންޓް ފައިސާގެ ގޮތުގައި މުހައްމަދު ނަސީރުގެ ފަރާތުން ޢަލީ ހުސައިނަށް ދީފައިވާ -/500,000ރ. (ފަސްލައްކަ ރުފިޔާ) އިން އަނބުރާ ދައްކާފައިވާ ފައިސާ އުނިކުރުމުން ބާކީވާ -/106,790ރ. (އެއްލައްކަ ހަހާސް ހަތްސަތޭކަ ނުވަދިހަ ރުފިޔާ) އަދި ދަޢުވާލިބޭ ޢަލީ ހުސައިނުގެ ފަރާތުން ދަޢުވާކުރާ މުހައްމަދު ނަސީރަށް ދައްކަންޖެހި ނުދައްކާވާ ފައިސާއެއްކަން ހުށަހެޅިފައިވާ ލިޔުންތަކުން ޝަރީޢަތަށް ސާބިތުވާތީ ކަނޑައަޅައި މުހައްމަދު ނަސީރަށް ތިބިދިނުމުގެ ޖޫން 14 އޮކްޓޫބަރ 2019 މިދުވަހުން ފެށިގެން މީލާދީ 01 (އެކެއް) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި -/106,790ރ. (އެއްލައްކަ ހަހާސް ހަތްސަތޭކަ ނުވަދިހަ ރުފިޔާ) ސިވިލް ކޯޓަށް ދައްކައި ހަވާލުކުރުމަށް ދަޢުވާލިބޭ މ.ވެރާ ޢަލީ ހުސައިން (އައިޑީ ކާޑުނަންބަރު A041278) އަށް އަންގައި، އަދި މިދެފަރާތުގެ ދެމެދު ސޮއިކުރެވިފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން އިންވެސްޓްމަންޓް ދަށުން އިންވެސްމަންޓް ފައިދާގެ ގޮތުގައި ޢަލީ ހުސައިނުގެ ފަރާތުން މުހައްމަދު ނަސީރަށް ދީފައިވާކަމަށް މުހައްމަދު ނަސީރުގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވާ US$8,000.00 (އަށްހާސް އެމެރިކާ ޑޮލަރު) ދިނުމުން ޢަލީ ހުސައިނުގެ ހިއްސާ އަދަދު ވަން ގެ ކޮންޓްރެކްޓް ޤަވާއިދުގެ ގޮތުން އިން ފައިދާގެ ގޮތުގައި ޢަލީ ހުސައިނަށް އެއްވެސް ފައިސާއެއް ލިބިފައިވާކަން ޝަރީޢަތަށް ސާބިތުނުވާތީ މިއެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން އިންވެސްޓްމަންޓް ފައިދާގެ ގޮތުގައި ދައްކާފައިވާ ފައިސާ ހޯދުމަށް އެދިފައިވާ ފައިސާ ޝަރީޢަތަށް ނަގައިދެވޭނެ ގޮތެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައި ހުކުމްކޮށްފީމެވެ."

އިސްތިޢުނާފު ނުކުތާތައް

8. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 433/Cv-C/2019 ގެ ޤަޟިއްޔާ އިސްތިޢުނާފުކުރައްވަމުން މުޙައްމަދު ނަސީރުގެ ވަކާލާތުން އަންނަނިވި 03 (ތިނެއް) ނުކުތާ ހުށަހަޅުއްވައިފައެވެ.

- **ފުރަތަމަ ނުކުތާ އަކީ:** މުޙައްމަދު ނަސީރު އާއި ޙަވީ ހުސައިން އާ ދެމެދުގައި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91 (ކޮންޓްރެކްޓާބެހޭ ޤާނޫނު) ގައި ބަޔާންކުރާ ހަމަތަކުގެ މަތިން، ލިޔުމުން ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމެއްގައި، އެއްބަސްވުމުގެ އެންމެހާ މާއްދާތަކަށް އަދި ވަކިން ހާއްސަކޮށް އިސްތިޢުނާފުކުރައްވާ ފަރާތުން އެއްބަސްވުމާ ޚިލާފުވެއްޖެނަމަ އެއްބަސްވުމުގެ ދަރަނި ލިޔުމުން އެއްބަސްވެފައިވާ ހަމަތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައިނުވާ ކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާއެވެ.
- **ދެވަނަ ނުކުތާ އަކީ:** ދަރަނިވެރިޔާގެ މެދުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން އިސްތިޢުނާފުކުރައްވާ ފަރާތުން ގެރެންޓީދީފައިވާ "ޕަރސަނަލް ގެރެންޓީ" (Personal Guarantee) އަކާއި އެ މާއްދާގެ ދަށުން އިސްތިޢުނާފުކުރައްވާ ފަރާތުން ނަގަންޖެހޭ ފަރުދީ ޒިންމާ ނުޖެހޭގޮތަށް ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުމުގައި ބަލާފައިނުވާ ކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާއެވެ.
- **ތިންވަނަ ނުކުތާ އަކީ:** ޤާނޫނު ނަންބަރު 24/76 (ރަހުނާބެހޭ ޤާނޫނު) އާ ޚިލާފަށް މާލެ، ދަފްތަރު ނަންބަރު 2858 އަޙްމަދު ނާޒިމް (ދރއއ ކާޑު ނަންބަރު: A043256) ގެ ހިޔަބަސް ނަގާފައިވާ ކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާއެވެ.

އިސްތިޢުނާފު ނުކުތާތަކާމެދު ދަރަނިވެރިޔާ ހައިކޯޓުގައި ދެއްކެވި ވާހަކަތަކުގެ ޚުލާޞާ

9. އިސްތިޢުނާފު ނުކުތާތަކާ ގުޅިގެން މުޙައްމަދު ނަސީރުގެ ވަކާލާތުން މައިގަނޑުގޮތެއްގައި ވާހަކަދައްކަވާފައިވަނީ ދަރަނިވެރިޔާގެ މެދުގައި ވެވުނު އެއްބަސްވުމުގައި މުޙައްމަދު ނަސީރުއަށް ލިބެން ޙައްޤުވާ އުނދަގޫގައި ގަވާއިދާ އެއްގޮތަކަށް ހުރުމުގެ ޙައްޤު މުޙައްމަދު ނަސީރަށް ދިނުމަށްފަހުއެވެ. އަދި ކޮންމެހެން ހުއްޖަތެއް ނުވަތަ ބަސްގެނުވުމާ

ބާރާތުގައިވެސް އަދި ހާޝިމް ފަރުދީގޮތުން ޒިންމާ ނަގާނެ ކަމަށް އެއްބަސްވެފައިވާކަމަށެވެ. ނަމަވެސް މި ބައްލުވަކަން ދަށު ކޯޓުން ރިޢާޔަތްކޮށްފައިނުވާކަމަށެވެ. އަދި ހެއްކާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާގައި ޝަރީޢަތުން ނުވަތަ ޤާނޫނުން ލިޔުމުން އޮތުން ލާޒިމުކުރާ ކަމެއްގައި ހެއްކެއް ކަމަށް ބެލޭނީ ހަމަ އެ ލިޔުމެއްކަމަށް އޮތް ނަމަވެސް، ދަށު ކޯޓުން ކުށްފުށްދެކުން ފައިދާ ނުވާކަން ކަށަވަރުވެފައިވާ ޝަރުތު ހެއްކެއް ކަމަށްވާ އަބްދުލް ނާޒިމްގެ ހެކިބަހަކުން ބިނާކޮށް ކަމަށެވެ. އެހެންކަމުން އެކަމަކީ އެ ޤާނޫނީ މާއްދާއާ ހިލާފުކަމެއް ކަމަށެވެ. އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އެދޭ ގޮތަކީ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން މުޙައްމަދު ނަސީމުއަށް ލިބެންދޭ އެންމެގައި ފައިސާއަކީ އަދި ހާޝިމްގެ ފަރުދީގޮތުން މުޙައްމަދު ނަސީމްއަށް ދޫކުރެވޭ ފައިސާކަމުގައި ކަނޑައަޅައިދިނުން ކަމަށެވެ.

10. ޖަވާބުގައި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ އަދި ހާޝިމްގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ އިސްތިއުނާފީ ފުރިހަމަ ނުކުތާ އާއި ދެވަނަ ނުކުތާއާ ގުޅިގެން ދަށު ކޯޓުން ހުށަހެޅުވާ އެއްވެސް ޝަރުޢީ ނުވަތަ ހެކިން އުސޫލެއް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާކަމަށެވެ. އަދި އިސްތިއުނާފީ ތިންވަނަ ނުކުތާއާ ގުޅިގެން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ އަދި ހާޝިމްއަށް ވަނީ ދޯ މަޝްރޫޢުގެ ބައިވަރުގެ އިން ފައިދާގެ ގޮތުގައި އެއްވެސް ފައިސާ އެއް ދީފައިނުވާކަން ކަށަވަރުވެފައިވާ ހަމަޖެހިފައި އަބްދުލް ނާޒިމްގެ ހެކިބަހަކުން ބިނާކޮށް ނުކުތާކަމަށް ފައިދާއިން ކަށަވަރުވެފައިވާ އަދި ހާޝިމްއަށް ފައިދާއެއް ލިބިފައިވާކަން މުޙައްމަދު ނަސީމްއަށް ސާބިތުކޮށްދީފައިނުވާކަމަށެވެ. އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އެދޭ ގޮތަކީ ދަށު ކޯޓުގެ ނިންމުމަށް ބާޠިލުކުރުން މައްސަލަ ނިންމައިދިނުން ކަމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އުފައްދަވާފައިވާ މައިގަނޑު ސުވާލު

11. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 433/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާގައި، އިންވެސްޓްމަންޓް ފައިސާގެ ގޮތުގައި މުޙައްމަދު ނަސީމްގެ ފަރާތުން އަދި ހާޝިމްއަށް ދީފައިވާ -/500,000ރ. (ފަސްލައްކަ ރުފިޔާ) އިން

އަނބުރާ ދައްކާފައިވާ -/393,210ރ. (ތިންލައްކަ ނުވަދިހަތިންހާސް ދުއިސައްތަ ދިހަ ރުފިޔާ) އުނިކުރުމުން ބާކީވާ -/106،790ރ. (އެއްލައްކަ ހަހާސް ހަތްސަތޭކަ ނުވަދިހަ ރުފިޔާ) އަދި ހާސިލުވާ ފައިދާއިން މުޅިއަދަދު ނަގަންޖެހޭ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގޮތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ދައްކައި ހަވާލުކުރުމަށް އަދި ހާސިލުވާގެ މައްސަލަ ހުކުމްކޮށްފައި ވާއިރު، އިންވެސްޓްމަންޓްގެ ފައިސާއިން އަނބުރާ ނެގިދާނެ ފައިސާގެ މިންވަރު ބަޔާންކޮށްފައިވާ ހުކުމުގެ އެބައިގައި ހިންގަމުންދިޔަ ފައިދާގެ އެއްވެސް ފައިސާގެ އިސްތިއުނާފު ކޮށްފައި ނުވުމުން، މި މައްސަލާގައި އިންވެސްޓްމަންޓްގެ ފައިސާއިން ނެގިދާނެ ފައިސާއާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ގޮތް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް ދަޢުވާކުރުމުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ކުރި އެއް އިންވެސްޓްމަންޓް ފައިސާގެ ހުކުމް ފަރާތަށް ޖެހޭގޮތުން ދަޢުވާކުރުމުން ނިންމާފައިވާ ނިންމުން ސަބަބުތަކާއި ބަލައިގަނެވޭނެ އަސާސެއް ދެކެވޭތީއެވެ.

އިސްތިއުނާފުގެ ފުރަތަމަ ނުކުތާއާއި ދެވަނަ ނުކުތާއާމެދު ޝަރީޢަތުން ރިޢާޔަތްކުރެވުނުގޮތް

12. އިސްތިއުނާފުގެ ފުރަތަމަ އަދި ދެވަނަ ނުކުތާއަކީ އެއްބަސްވުމުގެ މާއްދާތަކާއި އެއްބަސްވުމުގައިވާ ޝަރުތުތަކަށް ދަރަނިވެރިން ފުރިހަމަކުރަން ރިޢާޔަތްކުރެވިފައިވާތަން ފާހަގަކުރި ދެނުކުތާއެވެ. އެގޮތުން އިސްތިއުނާފުގެ ފުރަތަމަ ނުކުތާއަކީ މުޢާމަލާތު ނަގަދުތު ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91 (ކޮންޓްރެކްޓްގެ ޤާނޫނު) ގައި ބަޔާންކުރާ ހަމަތަކާގެ މަތިން ލިޔުމުން ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގައި، އެއްބަސްވުމުގެ އެންމެހާ މާއްދާތަކަށް އަދި ވަކިން ހާއްސަކޮށް އިސްތިއުނާފުކުރައްވާ ފައިސާގެ އެއްބަސްވުމާ ޚިލާފުވެއްޖެނަމަ އެއްބަސްވުމުގެ ދަރަނި ލިޔުމުން އެއްބަސްވެފައިވާ ހަމަތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައިވާތީ ކަމަށް ބެލި ފާހަގަކުރި ނުކުތާއެވެ. އަދި އިސްތިއުނާފުގެ ދެވަނަ ނުކުތާއަކީ ދަރަނިވެރިޔާގެ ގޮތުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ ދަރަނި އިސްތިއުނާފުކުރައްވާ ފަރާތުން ފުރުޞަތު ދީފައިވާ "ޕާރސަނަލް ގެރެންޓީ" (Personal Guarantee) އަކާއި

އެ މާއްދާގެ ދަށުން އިސްތިއުނާފުކުރައްވާފައިވާ ފަރާތުން ނަގަންޖެހޭ ފަރުދީ ޙިސާބާ ނުހުމާ ގުޅޭގޮތުން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުމުގައި ބަލާލާދީފައިނުވާ ކަމަށް ބުނެ ފާހަގަކުރި ނުކުތާއެވެ. މި ނުކުތާތަކަށް ޝަރީޢަތުން ރިޢާޔަތްކުރިއިރު އަންނަނިވި ކަންކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

12.1· ދެފަރާތުގެ މެދުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ 2.2 ވަނަ މާއްދާގައި އަންނަނިވި ފަދައިން ބަޔާންވެގެންވެއެވެ.

2.2 "މި ފައިސާ އަދި ހާސިލް އުދިގެން މިހަވާލުކުރުވެސް މި އެގްރީމަންޓްގެ ޝެޑިއުލް 1 ގައިވާ "ޕްރޮޖެކްޓް ޕްރޮފިޓް އެންޑް ލޮސް"...ސްޓޭޓްމަންޓް ގައި މިފަދަ ކޮންމެ މަހަކު އަދި ހާސިލް ހިއްސާވާ "ވަންގޭ މޯލްޑިވްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް" އަށް ލިބޭ ރެވެނިއުގެ ތެރެއިން ސްޓޭޓްމަންޓްގައި ހިނގާނެ ކަމަށް ހަރަކާތްތަކުގައިވާ ޚަރަދުތަކަށް ކަނޑާ އެޑްމިން އަދި ހާސިލް ލިބިގެން ކަމަށް އަންދާޒާ ކުރެވިފައިވާ ޕްރޮފިޓްގެ ދެބައިކުޅަ އެއްބަޔަށްވާ ފައިސާ ނުވަތަ އެ އަދަދު $2,000.00 (ދެހާސް ޔޫއެސް ޑޮލަރު) އަށްވުރެ ދަށް ނަމަ، $2,000.00 (ދެހާސް ޔޫއެސް ޑޮލަރު) މުހައްމަދު ނަސީރަށް 5 (ފަހެއް) އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތަކަށް، މިފަދަ ކޮންމެ މަހަކު ދިނުމަށް އެއްބަސްވެ އަމުދުންކުރުވިފައިވާ ގޮތުގެ މަތިންނެވެ."

އަދި ދެފަރާތުގެ މެދުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގައި އިންވެސްޓްމަންޓް ފައިދާ ގުޅޭގޮތުން ކަންކަން ބަޔާންކޮށްފައިވާ މާއްދާތަކަކީ 4 ވަނަ މާއްދާގެ 4.1 ވަނަ މާއްދާ، 4.4 ވަނަ މާއްދާ އަދި 4.5 ވަނަ މާއްދާގައި އަންނަނިވި ފަދައިން ބަޔާންވެގެން ވެއެވެ.

4.1 "އިންވެސްޓްމަންޓް އަދާކޮށް ނިމުމުން އިންވެސްޓްމަންޓް ފައިދާ ގެ ގޮތުގައި އަދި ހާސިލްގެ ފަރާތުން މުހައްމަދު ނަސީރަށް ކޮންމެ މަހަކުވެސް އިންވެސްޓްމަންޓް ފައިދާ ޖަމާކޮށްދިނުމަށް އެއްބަސްވެއެވެ. މިގޮތުން އިންވެސްޓްމަންޓް ފައިދާ ޖަމާކުރާނީ، 2.2 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނާ ވަންގޭ މޯލްޑިވްސްގެ ފައިދާއިން އަދި ހާސިލްއަށް ލިބޭ ފައިދާގެ 50% (ފަންސާސް އިންސައްތަ) އެވެ. ނުވަތަ އެ އަދަދު $2,000.00 (ދެހާސް ޔޫއެސް ޑޮލަރު) އަށްވުރެ ދަށް ނަމަ، $2,000.00 (ދެހާސް ޔޫއެސް ޑޮލަރު) އެވެ."

4.4 "...އަދި ހާޝިމް ގެ ޝަރީކަކީ ވަންނާ ގާޑްޑިޕޮސިޓުގައި ނުވަތަ، މުދަލަކާ ގެސްޓްހައުސްގައި އޮވެ، އެ ވިޔަފާރި ކުރިއަށް ދާހާ ދުވަހަކު، އެ ވިޔަފާރިން އަދި ހާޝިމް އަށް ލިބޭ ފައިދާ އެއްގެ 50% (ފަންސާސް އިންސައްތަ) އަށް ވާ ފައިދާ މުޙައްމަދު ނަޞީރަށް ދައްކަމުން ގެންދާ ގޮތަށް އަދި ހާޝިމް އެއްބަސްވެއެވެ."

4.5 "ދިމާވާ އެއްވެސް ހާލަތެއްގެ ސަބަބުން އިންވެސްޓްކުރި ކުންފުނީގެ ވިޔަފާރި ހުއްޓި ނުވަތަ ބަނގުރޫޓު ވެއްޖެނަމަ މިފައިސާ އަދި އެއްބަސްވުމާއި ހާޝިމް ފަރުދީގޮތުން ޒިންމާވާނެކަމަށް ފައިސާއެއްބަސްވުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައެވެ."

މީގެ އިތުރުން އެއްބަސްވުމާ ޚިލާފުވާ ހާލަތުގައި ޢަމަލުކުރަންވީ ގޮތް އެއްބަސްވުމުގެ 6.1 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައެވެ. އެގޮތުން އެ މާއްދާގައި އޮތީ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

6.1 "މިއެއްބަސްވުމާއި އެއްގޮތަށް އިންވެސްޓްމަންޓް ފައިސާ ދީއި، އިންވެސްޓްމަންޓް ފައިދާ ދައްކަމުން ނުދާނަމަ މިއެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ލިބެންޖެހޭ ފައިސާ ޝަރީޢަތުގައި ދަޢުވާ އުފުލުމުގެ ހައްޤު އިންވެސްޓްކުރާ ފަރާތަށް ލިބިގެންވެއެވެ."

12.2. މި މާއްދާގައިވާ ޖުމްލަ ގޮތުގައި ބުނުމުން އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން އިންވެސްޓްމަންޓް ފައިސާ މުޙައްމަދު ނަޞީރުގެ ފަރާތުން އަދި ހާޝިމްއަށް ދީފައިވަނީ <u>އަދި ހާޝިމް ހިއްސާވާ "ވަންނާ ގާޑްޑިޕޮސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް" އަށް ލިބޭ ފައިދާގެ ބައިން ސާބިތުވާނެގޮތުގައި ހިނގާނެ ކަމަށް</u> **<u>ވާފާހަގަކުރެވޭ ހަރުމުދައެއް ކަނޑާ އަދި ހާޝިމްއަށް ލިބޭނެ ކަމަށް އަންދާޒާ ކުރެވޭމާ ޕްރޮފިޓްގެ ދަރަނިކަމަށް އެއްބަސްވެފައިވާ ފައިސާ ނުވަތަ އެ ދަރަނި $2,000.00 (ދެހާސް ޑޮލަރު) އަށްވުރެ ދަށް ނަމަ، $2,000.00 (ދެހާސް ޑޮލަރު)</u>** <u>މިހާރު ކޮންމެ މަހަކު މުޙައްމަދު ނަޞީރަށް</u> <u>5 (ފަހެއް) އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތަކަށް</u> ދިނުމަށް އެއްބަސްވެ އެގޮތުގެ މަޤްޞަދަކަށް ހުށަހެޅިގެނެވެ. އަދި ދިމާވާ އެއްވެސް ހާލަތެއްގެ ސަބަބުން އިންވެސްޓްކުރި ކުންފުނީގެ ވިޔަފާރި ހުއްޓި ނުވަތަ ބަނގުރޫޓް ވެއްޖެނަމަ މިފައިސާ އަދި އެއްބަސްވުމާއި <u>ހާޝިމް ފަރުދީގޮތުން</u>

ޢިންޑާވާންޓެއް ފައިސާއެއްކަމަށް ދެފަރާތުން އެއްބަސްވެފައިވެއެވެ. މީގެ އިތުރުން އެއްބަސްވުމާ އެއްގޮތަށް އިންވެސްޓްމަންޓް ފައިސާ އާއި، އިންވެސްޓްމަންޓް ފައިދާ ދައްކަމުން ނުދާނަމަ މިއެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ލިބެންޖެހޭ ފައިސާ އެކުގައި ހޯދަން އެދުމުގެ ހައްޤު އިންވެސްޓްކުރާ ފަރާތަށް ލިބިގެންވާކަން އެނގެއެވެ.

12.3 އެހެންކަމުން މި އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން "ވަންޏާ ހޯލްޑިންގް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް" އަށް ލިބޭ ރުފިޔާގެ ޕްރޮފިޓު ސްޓޭޓްމަންޓްގައި ހިސާބު ކަމަށް ލަފާކޮށްފައިވާ ޚަރަދުތައް ކަނޑާ ޖެހޭ އަދި ހިސާބުކުރުމަށް ލިބޭނެ ކަމަށް **އަސްލުގައި** ކޮންޓްރެކްޓުގައި ދެފަރާތުގެ އެއްބަސްވުމާ ފައިސާ ނުވަތަ އެ އަދަދު $2,000.00 (ޑޮލަރު ދުއިހާސް) އަށްވުރެ ދަށް ނަމަ، $2,000.00 (ޑޮލަރު ދުއިހާސް) ކޮންމެ މަހަކު މުސާރައާއި ނަގަމުން 5 (ފަހެއް) އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތަކަށް ދިނުން ލާޒިމުކުރެވެއެވެ. ނަމަވެސް ދަށު ކޯޓުގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓާއި ނިސްބަތުން ބަލާއިރު، އިންވެސްޓްމަންޓް ފައިސާއާ ގުޅޭގޮތުން ދަށު ކޯޓުގެ ނިންމުން ބަޔާންކޮށްފައި އޮތީ އަދި ހިސާބުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ސަފުހާ ހިސާބަށް ކޮންފިރުމަށް ފައިދާވުމުން ފައިސާ ދޫކުރައިވަނީ 2018 ވަނަ އަހަރުގެ ފައިނޭންސް ހަމައެކަން ކަމާއި، އޭގެފަހުން ކޮންޓްރެކްޓުގެ މިއަހަރުން ލިބޭ އެއްވެސް ފައިސާއެއް އަދި ހާސިލުއަތް ލިބިފައިވާކަން އެނގެން ނެތްކަމުގެ މައްސަލައެވެ. މީގެ އިންވެސްޓްމަންޓް ފައިދާ ދެފަރާތުން އެއްބަސްވުމުގައި ބަޔާންވެގެންވާ ގޮތެއް ނުވެއެވެ. އެހެންކަމުން މައްސަލަ ނިންމުމުގައި އެއްބަސްވުމުގައިވާ އިސްލާ ބަޔާންކުރުމުން މާއްދާތަކަށް ފުރިހަމައަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައިވާކަމަކަށް ނުބެލެވެއެވެ.

އިސްތިއުނާފީ ތިންވަނަ ނުކުތާއާމެދު ޝަރީޢަތުން ރިޢާޔަތްކުރިގޮތް

13. އިސްތިއުނާފީ ތިންވަނަ ނުކުތާއަކީ ހެކިބަހާބެހޭ ޤާނޫނާ[7] ޚިލާފަށް ދައުލަތުން އަރުވަދު ނާޖާއިޒު ހެކިބަސް ނަގާފައިވާ ކަމަށް ބުނެ ފާހަގަކޮށްދީ ނުކުތާއެވެ. މި ނުކުތާގައި މުރާޖަޢާކުރުމުން ނަބިޔާރުގެ ފަރާތުން މައިގަނޑު ގޮތުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ ކުރިމަތިވެފައިވާ ހާލަތެއްގައި ނުވަތަ ތުހުމަތު ކުރެވޭއިރު ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅި ދަރުބާރުގެ ބައިވެރިވެފައިވާކަމެވެ. ނަމަވެސް ކުރުފުޅުގެ ހިސާބުތައް ތިރީގައިވާ ބެލުމަކުން ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ސާބިތުކުރެވޭ އެވަރު ލިބިގެންނުވާ ކަމަށެވެ. މި ނުކުތާއަށް ޝަރީޢަތުން ރިޢާޔަތްކުރިއިރު އަންނަނިވި ކަންކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

13.1. ހެކިބަހާބެހޭ ޤާނޫނުގެ[8] 5 ވަނަ މާއްދާގައި އަންނަނިވި ގޮތަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

5 "ޝަރީޢަތުން ނުވަތަ ޤާނޫނުން ލިޔުމެއް އޮތުން ލާޒިމުކުރާ ކަމެއްގައި ހެއްކެއް ކަމުގައި ބަލާނީ ހަމަ އެ ލިޔުމެކެވެ. ނަމަވެސް އެ ލިޔުމެއް ނެތިއްޖެ ގެއްލިފައިވާ ފަދަ އުޛުރުތަކެއް ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހަށް ސާބިތު ވާނަމަ އޭގެ ބަދަލުގައި އެހެން ހެކި ގެނެވިދާނެއެވެ."

މި މާއްދާއިން އެނގިގެންދަނީ ޤާނޫނުން ލިޔުމެއް އޮތުން ލާޒިމުކުރާ ކަމެއްގައި ހެއްކެއް ކަމުގައި ބަލާނީ ހަމަ އެ ލިޔުމެވެ. ނަމަވެސް އެ ލިޔުމެއް ނެތިއްޖެ ގެއްލިފައިވާ ފަދަ އުޛުރުތަކެއް ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހަށް ސާބިތު ވާނަމަ އޭގެ ބަދަލުގައި އެހެން ހެކި ގެނެވިދާނެކަމަށެވެ.

---

7. ޤާނޫނު ނަންބަރު 24/76

8. ޤާނޫނު ނަންބަރު 24/76

13.2. ކުންފުންޏާބެހޭ ޤާނޫނުގެ[9] ދަށުން ކުންފުނިތަކުގެ ހިސާބުތަކާއި ހަރަދުތަކުގެ ތަފްޞީލު ބެލެހެއްޓުން ލާޒިމުކޮށްދީފައެވެ. އެގޮތުން އެ ޤާނޫނުގެ[10] 63 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (1) އަދި (2) ވަނަ ނަންބަރުގައި އަންނަނިވި ގޮތަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

(ހ) "ކޮންމެ ކުންފުންޏަކުންވެސް ތިރީގައި ބަޔާން ކޮށްފައިވާ މައުލޫމާތުތައް ސާފުކޮށް އެނގޭނެހެން އެ ކުންފުންޏެއްގެ ހިސާބުތައް ބަލަހައްޓަންވާނެއެވެ.

(1) ކުންފުންޏަށް ދުވަހުން ދުވަހަށް ލިބޭ އާމްދަނީއާއި، ހަރަދުކުރާ ފައިސާގެ ތަފްޞީލު.

(2) ކުންފުނީގެމުދަލާއި، ދަރަންޏާއި، އެހެނިހެން ޒިންމާތަކާ ބެހޭ ތަފްޞީލު."

އަދި އެޤާނޫނުގެ[11] 64 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި އަންނަނިވި ގޮތަށް ބަޔާންވެގެންވެއެވެ.

(ށ) "ކޮންމެ ޕްރައިވެޓް ކުންފުންޏަކުން އެ ކުންފުންޏެއްގެ ހިސާބުތައް އެކުލެވޭ ލިޔުންތައް، އެ ހިސާބުތައް ތައްޔާރުކުރާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 3 އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް ބަލަހައްޓަންވާނެއެވެ."

މިމާއްދާތަކަށް ބެލުމުން ކޮންމެ ކުންފުންޏަކުންވެސް އެ ކުންފުންޏަކަށް ދުވަހުން ދުވަހަށް ލިބޭ އާމްދަނީއާއި، ހަރަދުކުރާ ފައިސާގެ ތަފްޞީލާއި މުދަލާއި ދަރަންޏާއި ޒިންމާތަކުގެ ތަފްޞީލު ސާފުކޮށް އެނގޭނެހެން އެ ކުންފުންޏެއްގެ ހިސާބުތައް ބަލަހައްޓަންވާނެކަމާއި، ކޮންމެ ޕްރައިވެޓް ކުންފުންޏަކުން އެ ކުންފުންޏެއްގެ ހިސާބުތައް އެކުލެވޭ ލިޔުންތައް، އެ ހިސާބުތައް ތައްޔާރުކުރާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 3 އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް ބަލަހައްޓަންވާނެކަން އެ ޤާނޫނުން އެނގެއެވެ.

[9]. ޤާނޫނު ނަންބަރު 10/96

[10]. ޤާނޫނު ނަންބަރު 10/96

[11]. ޤާނޫނު ނަންބަރު 10/96

13.3 އެހެންކަމުން ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޝަރުތުތަކާއި އާމްދަނީގެ ތަފްސީލާއި ކޮންޓްރެކްޓުތަކާބެހޭ ޤާނޫނުގެ[12] ދަށުންވެސް ލިޔުމުން ބެލުނުއިރުން ރިޢާޔަތްކޮށްފައިވާ ތަޢާރުފްކޮށްދީފައިވާކަން އެނގެއެވެ. ވީއިރު، އެފަދަ ޙާލަތެއް ހެއްކާއެކު ހުށަހެޅިފައި ނެތް ދިން، ހަމައެކަނި ބަޔާންކޮށް ބިނާކޮށް ކޮންޓްރެކްޓުގައި ފައިސާ ގޮތުގައި ފައިސާ ބޭނުންކުރި ނުވަތަ ކަނޑައެޅިދާނެ ޤާނޫނީ ހަމައެއް ނެތެވެ.

13.4 އެހެންކަމުން އަޕީ ރާޝިދުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅުއްވި ގޮތުގައި ދަތު ކާބަން ހުރަހެއް އަރުމަތު ނާރުޖޫގެ ހުރިބަދަލު ބިނާކޮށް 2018 ވަނަ އަހަރުގެ ފެށުމުން ފަހުއިރުން ވަރަށް މަތިވެގެން ޑިމާންޑް ކުރަމުން ދިޔަގޮތުގެ ވަސީލަތްތައް އަޕީ ރާޝިދުއަށް އެއްވެސް ފައިސާއެއް ދިނުންތޯއްގެން ދަތު ކާބުނުގެ ކަށަވަރުކުރުމަށް ޤާނޫނީ ހަމައެއް މަތީންކަމަށް ނުބެލެވެއެވެ.

14. މުޢާމަލާތު ނަގާދެވޭ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓުގައި އުފުލިފައިވާ ދަޢުވާ އިންވެސްޓްމަންޓު ފައިސާގެ ގޮތުގައި ނުދިނީވާ (އެމެރިކާ ޑޮލަރު އެގްރީމަންޓް) US$84,000.00 އަޕީ ރާޝިދުގެ ފަރާތުން މުޢާމަލާތު ނަގާދެއްކަން ދައްކާފައިވާކަން އެނގެން ނެތެވެ.

15. އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން "ވަނަ މާލީ ވަރަށް ފުރަތަމަ ތިމާވެށި" އަށް ލިބޭ ރެވެނިއުގެ ތެރެއިން އެއްބަސްވުމާއެކު ސްޓާފްމަސްތިކުރި ހިނގާނެ ކަމަށް ވާޢާދުކުރުމާ ޒަރޫރަތް ކަނޑާ އަޕީ ރާޝިދުއަށް ލިބޭން ކަމަށް <u>އެންގީމާ</u> ކޮށްފައިވާ ފައިދާގެ ދަބައިކެވާ އެއްބަދަލުވާ ފައިސާގެ އަދަދު $2,000.00 (ދެހާސް ޑޮލަރު) އަހަރަކު މަޢާފްކުރަމަށް ދީ ފަރާތުން އެއްބަސްވުމުގައި ތަސްދީޤްކުރެވިފައިވާކަން އެއްބަސްވުމުން އެ ޝަރުތު ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތަށް ބެލުމުން ދޭހަވެއެވެ. އަދި ފައިދާގެ ގޮތުގައި އެއްބަސްވުމުގެ ކޮންމެ $8,000.00 (އަށްހާސް ޑޮލަރު) އަޕީ ރާޝިދުގެ ފަރާތުން މުޢާމަލާތު ނަގާދެއްކަން

[12]. ޤާނޫނު ނަންބަރު 10/96

ދައްކާފައިވުމުން އެ ވިޔަފާރިއަކީ ފައިދާވަމުން އަންނަ ވިޔަފާރިއެއް ކަމުގައި ބަލަފައެވެ. ދަޢުވާގެ ދިފާޢުގައި ފައިދާ ނުވާކަމަށް އަދި ހާސިލް ޝަރީޢަތުގައި ބުނެފައިވާއިރު ފައިދާ ނުވާކަމުގެ އެ ދަޢުވާ ސާބިތުކޮށްދިނުމަކީ އެ ދަޢުވާ ކުރިމަތިލުވި އަދި ހާސިލްގެ ޒިންމާއަކަށެވެ. އެހެނީ މުޢާމަލާތު ނަޒަރިއްޔާ "ވަސްގެ ޕްރޮބެވްސް ޕްރަޒިއުމްޕް ލިމިޓެޑް" ގެ ދިރާސާތަކުން ނޫނެވެ. ނަމަވެސް އެކުލެވިގެން ދިރާސާތަކުގެ އަދި ހާސިލް ކަމަށްވާފައި އެ ހިސާބުތަކުން ހޯދައި ފައިދާ ނުވާކަން، ސާބިތުކުރުމުގެ ބާރު ނަގުދުވާ ހަމައިން (Onus Probandi) ސާބިތުކުރުމުގެ އެ ބާރު މުޢާމަލާތުގައި އޮންނާނީ އަދި ހާސިލްގެ ޓާސްކުގައެވެ. ނަމަވެސް ފޮނުވި ހަމަޖެހިފައިވާއިރުވެސް މަޢަށީ މީހަކަށްޓުން އެ ދަޢުވާ އަދި ހާސިލްކޮށް ސާބިތުކޮށް ދިނުމަކީ ނުވެއެވެ. އެހެންކަމުން މި ޝަރީޢަތުގައި މަޢަށީ ކިހިނެއްޖެހެން ބައިވެރިވާ ކުރިމަތިކުރެއް ފައިދާ ނުވާކަން އަދި ހާސިލް ދަޢު ކަމުގައި ސާބިތުކޮށްދީފައި ނުވާކަމުގައެވެ.

16. އެއްބަސްވުމާ ޚިލާފުވާ ގޮތެއްގައި އަމަލުކުރުމަށް އޮތްގޮތް އެއްބަސްވުމުގެ 6.1 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާއިރު، އާދައިގައި ވަނީ އެއްބަސްވުމާ އެއްގޮތަށް އިންވެސްޓްމަންޓް ފައިސާ އާއި، އިންވެސްޓްމަންޓް ފައިދާ ދައްކަމުން ނުދާނަމަ މިއެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ދެފަރާތުން <u>ފައިސާ އެކުގައި ހަވާލުން</u> އެދުމުގެ ހައްޤު އިންވެސްޓްކުރާ ފަރާތަށް ލިބިގެންވާކަމުގައެވެ.

17. އިސްލާމް ބަޔާންކުރެވުނު ކަންކަން އެގޮތުގައި ހުރުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 433/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާގެ ބުނުމުގައި އިންވެސްޓްމަންޓްގެ ފަރާތް ޝަރީޢަތުން ނަގައިދޭން ތަޙުޤީޤު ނިންމުނުކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ބައި ބާކީކުރެވިފައިނުވާކަމުގައި ދެކެމެވެ. އަދި އިސްލާމް ބަޔާންކޮށްދިނަ ސަބަބުތައް އެހެން ހުރިހާކަމަކާ ދެފަރާތުގެ މެދުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ 1.3 އާއި، 2.2 އާއި، 4 އާއި، 6.1 ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން އިންވެސްޓްމަންޓް ފައިދާގެ ގޮތުގައި ދަޢުވާގައި ލިބިގަތުމަށް އެދިފައިވާ US$84,000.00 (އަށްޑިހަ ހަތަރުހާސް އެމެރިކާ ޑޮލަރު) އަދި ހާސިލްގެ ފައިދާއެއް މުޢާމަލާތު ނަގައިދިނުމަށް ލިބިދޭންޖެހޭ ފައިސާ ކަމުގައި ދެކެމެވެ.

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒީގެ ރައުޔު، (މި ރައުޔަށް ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދު ތާއީދު ކުރައްވައެވެ.)

.18 އިސްތިއުނާފު ކުރާ މުޙައްމަދު ނަސީމް އާއި އިސްތިއުނާފު ޙައްޤުވާ އަލީ ޝިހާމް އާ ދެމެދު 25 މެއި 2017 ގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމަށް ބަލާއިރު، ތިރީގައިވާ ކަންކަން ފާހަގަ ކުރެވެއެވެ؛[13]

.18.1 މުޙައްމަދު ނަސީމް 500،000.00ރ (ފަސްލައްކަ) ރުފިޔާ އިންވެސްޓް ކުރިކަން. މިއީ "ވުރުކޮސް ގެސްޓްހައުސް"[14] ޔާއާ ތަޅުއެގައި ނުހިމެނުނު މަސައްކަތްތަކަށް ނިންމުމަށް އަލީ ޝިހާމްގެ އެދުމުގެ މަތިން އިސްމާއީލް ނަސީމް ކުރި އިންވެސްޓްމަންޓެއްކަން.[15]

.18.2 މުޙައްމަދު ނަސީމްގެ އަތުން 500،000.00ރ (ފަސްލައްކަ) ރުފިޔާ އަލީ ޝިހާމް ބަލައިގަތްކަން. މިފައިސާ ޗެކަކުން، އަލީ ޝިހާމްގެ ނަމުގައި ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްގައި ހުރި އެކައުންޓް ނަންބަރު:6320017626 އެކައުންޓަށްލިކަން.[16]

.18.3 އިންވެސްޓްކުރި ފައިސާ މުޙައްމަދު ނަސީމްއަށް އަނބުރާ ދިނުމަށް އަލީ ޝިހާމް އެއްބަސްވެފައިވާކަން. މިގޮތުން، އަލީ ޝިހާމް އެކައުންޓަށް ފައިސާ ޖަމާކުރިތާ މިއާދީ ފުރަތަމަ މަހުންފެށިގެން އިންވެސްޓްމަންޓް އަނބުރާ އަދާ ކުރުމުގެ ގޮތުން އިންވެސްޓްމަންޓް ފައިސާ ދައްކާ ހަމަވެ ކުރެވެންދެން ކޮންމެ މީލާދީ މަހެއްގެ 10 ވަނަ ދުވަހުގެ ކުރިން $2,500.00 (ދެހާސް ފަސްސަތޭކަ ޔޫ.އެސް.ޑޮލަރު) އަލީ ޝިހާމްގެ ފަރާތުން ދެއްކުން. މިފައިސާ ދެއްކުމަށް އަލީ ޝިހާމް ފަރުދީގޮތުން ޒިންމާވާންޖެހޭކަން. ފުރަތަމަ ޤިސްތު 10 ޖުލައި 2017 ގެ ނިޔަލަށް ދެއްކުން.[17]

.18.4 އިންވެސްޓްމެންޓުގެ ބަދަލުގައި އަލީ ޝިހާމްއަށް ލިބޭ ފައިދާ ގެ 50% (ފަންސާސް އިންސައްތަ) ނުވަތަ 50% (ފަންސާސް އިންސައްތަ)އަށްވާ މިންވަރު $2,000.00 (ދެހާސް ޔޫއެސް ޑޮލަރު) އަށްވުރެ ދަށްނަމަ، $2,000.00 (ދެހާސް ޔޫއެސް ޑޮލަރު) މީލާދީ 5 (ފަހެއް) އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް މުޙައްމަދު

13 "އިންވެސްޓްމަންޓް އެގްރީމަންޓް" (ޑޮކިއުމަންޓް 1)

14 މިގެސްޓް ހައުސްއަކީ، އަލީ ޝިހާމްގެ 40% ޙިއްސާ ހުރި ކުންފުނި ... ގެސްޓް ހައުސް އެކެވެ.

15 "އިންވެސްޓްމަންޓް އެގްރީމަންޓް"ގެ 1.2 އަދި 1.3 ގައި.

16 "އިންވެސްޓްމަންޓް އެގްރީމަންޓް"ގެ 2.1ގައި.

17 "އިންވެސްޓްމަންޓް އެގްރީމަންޓް"ގެ 3.1 އަދި 4.5 ގައި.

ނަސީބުވުމަށް އަދި ހާސިލް ދިނުން. މިފަދައިން ދައްކަންޖެހޭނީ އިންވެސްޓްމަންޓް ފަރާތާ އަދާކޮށް ނިމުމުން ބާކީ އޮތް މުއްދަތަކަށެވެ. ނަމަވެސް ވަނީ ހުކުމްވެސްގައި ނުވަތަ މުއާމަލާ ގެސްޓްހައުސްގައި އަދި ހާސިލްގެ ހިއްސާ އޮވެ އުޅުއްވާފައި ކުރިއަށްދާނެ ދުވަހަކަށް މިދިޔުމަށް ފަހުގެ މުއްދަތު ނަސީބުވުމަށް ދިނުން.[18]

19. މަޖިލީގައި ބަހާސް ކުރެވުނު ކަންކަމަށް ބަލާއިރު، އަދި ހާސިލް އެއްބަސްވުމާ ފަރާތައިން އަދި އޭގާ ފަރުދީ ގޮތުން ޖެހުނާ ނަގާފައިވާ ފަރާތައިން އިސްޕެސިފިކް ފަރާތާ ހަމައެކަނި މުޢާމަލާތު ނަސީބުވުމަށް އަދި ހާސިލްގެ ފަރާތްތަކުން ދައްކަންޖެހޭ އޮވެ.

20. ނަމަވެސް، ފަރީދާ ބެލުމަށް ދެފަރާތުން އެއްބަސްވެފައިވާ ގޮތަކީ ކެޝް ބަންޑާރަ ކޮންޓްރެކްޓަރުން ގޮތެއް ކަމަކަށް ނުދެކެމެވެ.[19] ސަބަބަކީ، ވިޔަފާރީގެ ފަރީދާ އަކީ ފުރިހަމަ އަދަދުކުރުން މިންވަރު ކަނޑައަޅާ ބަޔާން ކުރުވިޔަސް އެއްގޮތް ކަމަށް ނުވާތީއެވެ. ޝަރުޢީ ހަމައަކީ، ފަރީދާ އާ ގެއްލުން ހިއްސާ ކުރުމެވެ. ވީމާ، މިޙާލަތު ކޮންމެ މަހަކު އަދި ހާސިލް ހިއްސާވާ "މަންތްލީ ޕްރޮފިޓް ޝެއަރިންގ ޕީރިއަޑްގެ" އަށް ލިބޭ ރެވެނިއުގެ ތެރެއިން ސްޓޭޓްމަންޓްގައި ހިސާބު ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ހަރުދަނާކަމެއް ކަމާ އަދި ހާސިލްވުމުން ބެލެންސް ކަމަށް އަނބުރާ ކޮންޓްރެކްޓާ ފުރިހަމަކުރުމުގެ ދަށުން އިންވެސްޓްމަންޓާ ފަރާތާ 1 އަދަދު $2,000.00 (ދެހާސް ޑޮލަރު) އަދަދު ދަރަނިކަމަށް، $2,000.00(ދެހާސް ޑޮލަރު) މުއްދަތެއްގައި ނަސީބުވުމަށް 5 (ފަހެއް) އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް މިޙާލަތު ކޮންމެ މަހަކު ދިނުމަށް އޮތް އެއްބަސްވުމަކީ އެޕެރެއިން ބަލާއިރު ކުރުން ޝަރުޢީ ހަމައިން ހުރި ނުކުރާ، އެއްބަސްވުމުގައި ހިމެނޭ މުޢާމަލާތެކެވެ. އެހެންކަމުން، މިއެއްބަސްވުމުގައި ބަޔާން ކުރާ ގޮތަށް[20] މިމާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ބައިވެރިވުން އަމަލު ކުރުން ފަރީދާގެ ދެބައިކުރަ އެއްބައި ދިނުމަށް އޮތް ބަދަލު ކަމަށް ދެކެމެވެ.

[18] "އިންވެސްޓްމަންޓް އެގްރީމަންޓް"ގެ 1.3 އަދި 2.2 އަދި 4.1 އަދި 4.3 ގައި.
[19] ޤާނޫނު ނަންބަރު: 4/91 (ކޮންޓްރެކްޓްތަކާބެހޭ ޤާނޫނު) ގެ 17 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ).
[20] "އިންވެސްޓްމަންޓް އެގްރީމަންޓް"ގެ 5.2 ގައި.

21. ހަމައެހެންމެ، މިމުޢާމަލާތުގައި ޤާއިސްޖޭޔަރުން ދިނުމަށް އެއްބަސްވެފައިވާ ފައިސާއަކީ އެގްރީމަންޓުގައި ކޮޅުން ނަގައި ދެވިދާނެ ފައިސާއެއް ކަމަކަށް ނުދެކެމެވެ.[21] އެހެންވެ، ޤާއިސް ޖޭޔަރުން އަދާކުރަން ހުރި ފައިސާ ދައްކަންޖެހޭނީ ދިވެހި ރުފިޔާއިން ކަމުގައި ދެކެމެވެ.

22. އަދި ހާސިލްވެއަން ފައިދާގެ ގޮތުގައި ލިބިފައިވާ މިންވަރު ކަނޑައެޅުމަށްޓަކައި، "ވަންގެ މޮޑިފައިޑް ޕްރައިވެޓް"ގެ މާލީ ހިސާބުކޮށް އަދި ހާސިލްވެއަންފަސް ލިބިދިޔަފައިވާ ވަސީލަތަކަށް ޤާނޫނީ ގޮތުން ބަލަންޖެހެއެވެ.[22] އެހެންކަމުން، އަދި ހާސިލްވެއަން ވަންގެ މޮޑިފައިޑް ޕްރައިވެޓް ލިބިދޭނެ ލިބިފައިވާ ފައިދާވެސް ގޮތުން ގޮތެއް ކަނޑައެޅުމުގައި އަދި ހާސިލްގެ ފައިދާން ގޮތް ކަނޑައަޅަންޖެހޭ އެހިސާބުތަކަށް ބަލާފައެވެ. އަދި ހާސިލްގެ ފައިދާން ހިސާބުތަކާ ހުރަ ނާޖިހަމަ، އެހިސާބުތަކާދު ގެދު ކޮޅުން ގޮތެއް ކަނޑައަޅައި އެހިސާބުތަކާ ބަލައި ގޮތެއް ކަނޑައަޅަންޖެހެން ކަމަށް ދެކެމެވެ.

23. ވީމާ، މި އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން މުޢާމަލާތު ނިމިގެން އަނބު ލިބިބަޔަށް "އެންގެޖަމެ ފައިސާ" އަދި ހަމަ ފައިސާއެއްކަމުގެ ދެކެމަންޖެހޭ، މަސީލައި ބައެއް ކުރިޔަން ގޮތަކަށް "ވަންގެ މޮޑިފައިޑް ޕްރައިވެޓް ލިބިބޭ" އަށް ލިބޭ ފައިދާއިން އެކަން ފުރިހަމަ ގޮތުގެ ބޭނުންކުރެވޭ ބިލް ހިސާބުކަން ބަދަލު ނިންމާފައިވާ ފައިދާ ނުވަތަ ގެވިދާނެ މިންވަރު ބެލުމަށް، އަދި އަދި ހާސިލްގެ ބައިން 40% އަށް ލިބޭ މިންވަރެއް ބެލިގެން ދޭގެ ދެބައިކުގެ އެއްބަދަލުވާ މިންވަރެއް އަސާސްގެން ކަމަކަށްވާތީ، މިކަންކަމަށް ދަރު ކޮޅުން އަޑުން ބަލަންޖެހޭ ކަންތައްތަކެއް ކަމަށް އަމުރުކުރަން ޖެހެއެވެ.

24. ވީމާ، އަމުރުކުރަން ޖެހެއެވެސް، ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމާއި އަދި ހާސިލް ޒާތުގެ ފައިދާގެ، މުޢާމަލާތު ނަށީޖާ އިންވެސްޓް ކުރި ފައިސާއިން ނާއި އަދި ހާސިލްކަން ލިބޭ ފައިދާގެ

[21] މަނިކުބާ ފަވާއިދު (01 މާޗް 1987) ގެ 5 ވަނަ މާއްދާ.
[22] ޤާނޫނު ނަންބަރު: 10/96 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޮންޓްރެކްޓްގެ ޤާނޫނު) ގެ 57 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)، 66 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)، (ނ).

ދެބައިކުގެ އެއްބަސްވުން ލިޔުން މިންވަރުކުރައްވާ އަލުން ދަރުންކޮޅުން ބަލައި އެމިންވަރު ނަގައި ދިނުމަށްޓަކައި ދަށު ކޯޓަށް މިމައްސަލަ ތަހުލީލު ކުރަންޖެހޭ ކަމަށެވެ.

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދުގެ ރައުޔު؛

25. ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒުގެ ރައުޔަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދު ކުރަމެވެ.

- ޙުކުމް:

ދެންފަހުން، އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކުން ބަޔާންކުރެވުނު ކަންކަން އެގޮތުގެ މަތިން ހުކުމުން، މުޙައްމަދު ނަސީރު އާއި އަލީ ހަސަނާ ދެމެދު ވުޖޫދު އެއްބަސްވުމާއި އަލީ ޙަސަން ޒާތީވެފައިވާކަން ޝަރީޢަތަށް ސާބިތުވާތީ، މިއެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން، މުޙައްމަދު ނަސީރު އިންވެސްޓް ކުރި ފައިސާއިން އަނބުރާ ނުލިބިވާ ފައިސާ އާއި އަދި އަލީ ހަސަނާއަށް ލިބޭ ފައިދާގެ ދެބައިކުގެ އެއްބަސްވުން ލިޔުން މިންވަރުކުރައްވާ އަލުން ދަރުން ކޯޓުން ބަލައި އެފައިސާ މުޙައްމަދު ނަސީރުއަށް ނަގައިދިނުމަށްޓަކައި، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 433/Cv-C/2019 ފަސްއަހަރު، ޤާނޫނު ނަންބަރު: 22/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޮމްޕެނީގެ ޤާނޫނު) ގެ 46 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން، ސިވިލް ކޯޓަށް ތަޙުވީލުކޮށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މިމައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީހުގެ އަޣުލަބިއްޔަތުން ކަނޑައަޅައި ޙުކުމްކޮށްފީމެވެ.

މިޤަޟިއްޔާ ބަލައި ޙުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒު	ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން މަޒީދު (ރިޔާސަތު)	ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދު